

Perg. 96.

RHEBINDER, Petrus. Calvinismus irreconciliabilis, seu Delineatio caussarum, earumque applicatio ad Calvinismum, propter quas Josephus Halle, Exonienis episcopus Papissimum censuit irreconciliabilem. Wittenberg, sumptibus Johannis Bergeri, 1641. 4to. (titleleaf, 134 p.). Bound with: WIGAND, Laurentius. Quaestiones vexatae, I An semper in forma syllogistica de rebus theologicis disputandum est? II An Christus tempore mortis verus homo fuerit? III An Christus profinali etiam impenitentia satisfecerit? IV An peccatum originis formaliter sit aliquid positivi? Wittenberg, typis Johannis Formanni, 1625. (52 (last blank) lvs). And: LATERMANN, Johannes. Disquisitio theologica de gratia et libero hominis arbitrio. Rostock, typis Nicolai Kilii, 1647. (32 lvs). And: WITTENIUS, Iohannes. Themata philosophica, de libertate voluntatis humanae in actionibus naturalibus. Wittenberg 1608. (16 lvs). And: ODHELIUS, Ericus H. Disputatio theologica de tribus universalibus aeternae hominum salutis causis: dilectione, redemptione, & vocatione Upsala, imprimebat Eschillus Matthiae, 1648. (20 (last blank) lvs). And: STALENUS, Laurentius Johannes. Disputatio theologica de miraculosa primorum generis nostri parentum formatione, deque, eorundem primaevae perfectionis statu incidenter saltem & perfunctoriè considerato; in specie verò de imagine Dei, ad quam primitus sunt conditi. Upsala, imprimebat Eschillus Matthiae, 1647. (12 lvs). And: MARTINI, Ericus, Ericus MATTHIAE & Abrahamus MATTHIAE. Disputatio de baptismo ex articulo nono Confessionis Augustanae. Upsala, imprimebat Eschillus Matthiae, 1648. (14 lvs) -C.15-

Hunc librum Muis
suis inservientem
iure possidet
Theodor Mahlmann

In Nomine Sacrosanctæ & Individuæ Triadæ

DISPUTATIO THEOLOGICA

De

Miraculosa primorum generis nostri Parentum formatione,

deq; eorundem Primævæ perfectionis statu incidenter saltem & perfunctoriè considerato; in Specie verò de imagine Dei, ad quam primitus sunt conditi.

Quæ

Illuminante, docente ac Gubernante Spiritus Sancti gratiâ

Theologica Facultate in Regia Academia Upsaliensi suffragante & approbante

P R Æ S I D E

JOHANNES L. STALENO

SS. Theologiæ Professore ord. pub.

R E S P O N D E N T E

LAURENTIO JOHANNIS STALENO.

Pia & amica censura publicè ventilanda submittitur

In Auditorio Gustaviano ad d. 21. Octobris Anni 1647. horis ab 7. Matutinis.

Luc 11, 35. Σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκοτῆται ἔστω.

Johan. 12, 36. Ἐὰν τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς ἵνα ὑοὶ φῶτος γένηθε, ἔστω.

U P S A L I Æ,

Imprimebat ESCHILLUS MATTHIÆ.

DISSELTIO THEOLOGICA

Mixtura primorum 86

Dei nostri Patrum in

no. de quibusdam primis

et de quibusdam primis

et de quibusdam primis

et de quibusdam primis

et de quibusdam primis

et de quibusdam primis

et de quibusdam primis

et de quibusdam primis

et de quibusdam primis

et de quibusdam primis

et de quibusdam primis

et de quibusdam primis

et de quibusdam primis

et de quibusdam primis

et de quibusdam primis

et de quibusdam primis

et de quibusdam primis

et de quibusdam primis

Thesis I.

Doctrina de homine in primigenæ in
tegritatis Statu considerato, & qualis
Primitus à Deo creatus est, ordine Sacris
monumentis congruo ut concinnè ex-
pendatur & intelligatur; Membra se-
quentia insinuentur, & ut ingenij mei
gratiosâ Spiritus Sancti assistentiâ nec non Sacrarum Scri-
pturarum manuductione suffulti adjutiq; tulerit facultas
obiter declarentur & dilucidentur oportet. I. Causæ ho-
minis exteriores & interiores, nimirum. 1. Efficiens.
2. Materialis. 3. Formalis. 4. Finalis, Et 5. deniq; in spe-
cie imago Dei ad quam Primi generis nostri Parentes
sunt efformati. Hæc cuncta distinctè ductum Sacræ Pa-
ginæ sequens uberius fusiùsq; ostendere & diducere co-
nabor.

II.

τὴν μίαν τρισυπόστατον ἀρχὴν, causam hominis efficien-
tem esse, rotundis verbis enunciat & confirmat Spiritus
Sanctus. Gen. 1, 16. *aiens: faciamus hominem in imagine nostra,
secundum similitudinem nostram.*

III.

Quibus ipsius Jehovæ Verbis de homine creando
prolatis, bina imprimis insinuantur *μυσήρια* observatu di-
gnissima. Primò indicatur, quisnam hominem creavit,
nimirum *μία τρισυπόστατος ἀρχή*, hoc est Sacrosancta Trini-
tas, Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus Sanctus.

A 2

3. Quæ

IV.

Quæ assertio, præter commune Theologicum axioma, sic sonans: Omnes Dei actus ad extra sunt indivisi, Probat & vincitur disertâ Spiritus Sancti oratione. Deus namq; seu Elohim est, qui dicit: *faciamus hominem in imagine nostra, & ad similitudinem nostram.* Et quandoquidem Deus quasi consilium secum initurus de se hic sermocinatur pluraliter dicens: *faciamus hominem in imagine nostra, ad similitudinem nostram.* Moventur Proinde non immeritò hic duæ quæstiones: 1. Quemnam alloquatur Deus? 2. Quare pluraliter loquatur? Deum non Angelos alloqui, ut quidam Rabinorum fabulantur, multò minus terram, ex quâ homo formandus erat, ut nonnulli quondam nugati sunt. (Si commemoranti Basilio in homil: 9. in Gen. habenda sit Fides) Sed Deum quasi secū deliberare *ovetwéda* textus Mosaici evidentissimè demonstrat.

V.

Is namq; verba facit, eumq; alloquitur ad cuius imaginem homo factus est. Jehovæ Verba sic sonant: *Faciamus hominem in imagine nostra, ad similitudinem nostram:* disertissimâ hæc oratione docet Spiritus Sanctus, non ad alius alicujus imaginem & similitudinem factum esse hominem, quàm ad imaginem & similitudinem ipsius Dei. Nam postquam Moyses dixerat vers. 26. *Faciamus hominem in imagine nostra,* mox subjungit vers. 27. *Et creavit Deus hominem ad imaginem suam, ad imaginem Dei creavit ipsum.*

VI.

Hinc liquidò constat, Deum loqui, atq; seipsum alloqui. Caterum Quare Jehova pluraliter dicit. *Faciamus hominem in imagine nostra, ad similitudinem nostram.* De eo haud omnes concordant. Reperiuntur nonnulli, qui putent hic lubesse Peculiarem linguæ Hebrææ Idiotissimum: tunc

sunt insuper quidam, qui dicant Deum nominis aucupandi causâ pluraliter de se loquutum esse. Quæ, aliæq; eis con- similes *φλυαρίαι*, tam apud Judæos, quam Socinianos, cum- primis verò apud Eriedinum in explicat: Locorum Vet: & N: T. Pagina 15. & seqq. inveniuntur. Verùm nugæ hu- jusmodi, si consulatur Scriptura *θεός* & *νεός* & *δ*, refutatu haud sunt difficiles: Scriptura namq; ipsa clarè monstrat, cur Deus jam pluraliter, ut hic loci, jam & pluraliter & singulariter, ut Gen. 2, 8. & 19. hominis creationem sibi tri- buat. Irrito verò conatu quæritur loquutionis fundamen- tum in Peculiari lingvæ Hebrææ idiotismo, vel in modis loquendi Regibus & Principibus civilibus usitatis, quibus non infrequens, sed solenne est de suis Personis Pluraliter loqui, idq; honoris gratiâ.

VII.

Has *φλυαρίαις* toties refellit Spiritus Sanctus; quoties non uno in loco, sed innumeris sacræ paginæ locis do- cet & inculcat, æternum illum verum, & vivum Dæum, ad cujus imaginem primitus homo est conditus, velut *ἕσθια* u- num, ita personis trinum esse, ut vel ex hisce sacræ scriptu- ræ (alijs quamplurimis impræsentiarum silentio involutis) dictis evidentissimè patet Gen. 1, v. 1. Esai. 46, 8. Joh. 1, 1. 2, 3, 4. seqq. Eph. 3, 9. Job. 33, 4. Psal. 33, 6. Psal. 104, 30. Math. 3, 16. 1. Johan. 5, 7. Et hæc de primo mysterio hoc loco observando dicta sunt.

VIII.

Secundum mysterium, quod in deliberativa Dei de homine condendo actione observandum venit, est, causa propter quam Deus non absq; præviâ deliberatione crea- tionem hominis auspicatus est. Non ideo certè Deus con- filium inivisse scribitur creaturus hominem, tanquam con- silij indigus ignoraverit, aut ambiguus fluctuaverit, quid fa- 18

Et o esset opus, Non ignotum est illud Apostoli Rom. ii. 13. o profundas divitias & sapientiae & cognitionis Dei! quam in scrutabilia sunt ipsius judicia, & impervestigabiles viae eius! Quis enim cognovit mentem Domini? at quis ei fuit a consilio? aut quis prior dedit ei, & rependetur ipsi? aliae proinde adducantur oportet causae, propter quas Deus hominis creationi quasi consulto & deliberabundus manum admoverit; quae binae praecipuae videntur. Quarum prior censetur fuisse, ut hac consultatione dignitas & praestantia hominis praeter ceteris rebus naturalibus a Mose superior in historia creationis recensitis insinuaretur & declararetur. Siquidem nemo non animadvertit, haud parum facere ad exaggerandam & amplificandam hominis praeminentiam, quod terram, mare, abissum, coelum, firmamentum, lucem &c. non nisi jubendo creasset, terra omnis generis plantas, aqua omnis generis pisces produxisset; coelum stellis insigneretur; ipse vero Deus creationi hominis non absque praevia consultatione manum admoverit.

IX.

Posterior causa videtur fuisse, ut Deus hac deliberatione nobis insinuaret & inculcasset, quanti ponderis futurum erat hominem non tam creare, quam ut creatus in integritate & felicitate concreata conservaretur, vel eadem deperdita & amissa ipsi recuperaretur & restitueretur. Deus enim in divinae omniscientiae suae luce videbat, hominem non diu in suae innocentiae & perfectionis statu perstiturum, sed brevi defecturum, & fore maximae molis summi-que laboris, ut lapsus & perditus homo pristinae & primigenae integritati, dignitati ac libertati restitueretur. Atque tantum pro instituti nostri ratione de membro primo, in quo obiter de causa creationis hominis efficiente, actum est.

X. Se.

X.

Sequitur jam porrò membrum secundum, in quo nobis agendum erit de causa hominis creandi materiali. Quænam fuerit hominis condendi materia proxima pronunciat sacer scriptor Gen. 2, 7. his verbis: *Et formavit Jehova Elohim hominem pulverem è terrâ.*

XI.

Quæ corporis Adamici formatio, præter causam efficientem superius insinuatam, duo complectitur.

XII.

Prius est; materiam proximam, è qua corpus humanum à Deo formatum est, esse terram: Etenim ne reamur talem fuisse corporis Adamici efformationem, qualis est hodierna corporum humanorum formatio, rotundis verbis asserit Moses: *Deum formasse hominem pulverem è terra.* Moment quidam observandam esse distinctionem inter עפר & ארמה autumant enim voce עפר denotari pulverem raram & tenuem, & qui vento non difficulter in aërem dispergitur, qualis est in quibusdam partibus superficiei terræ, potissimum vero æstivo tempore, vi caloris solaris omni humore aqueo terra exhaustâ. vocabulû verò ארמה denotari dicunt, terram aquâ imbutam. Quæ sanè Rabinorum de diversâ horum vocabulorum significatione observatio, non prorsus contempnenda videtur. Quamvis enim à Rabinis adducta vocabulorum עפר & ארמה distinctio non semper observetur. Voculam namq; ארמה etiam tenuem & comminutum pulverem designare constat 2 Sam 15, 25. nullum tamen dubium est, quin vocabulum עפר pulverem tenuem, ארמה verò terram humore subactam plerumq; in monumentis sacris significet. Quippe quam vocularum עפר & ארמה discrepantiam animo libentiori concedimus, quò evidentius & crebrius eadem utitur Scriptura

ptura

ptura θεόπνευστος, quinimò ipsius Iehovæ vox est Gen. 3, 19. quia Pulvis es, & in Pulverem reverteris. Patriarcha Abraham dicit, Gen. 18. 27. Ecce ego cuperem alloqui dominum licet sim 727 & 728 Pulvis & cinis. Apostoli assertio est. 1. Cor. 15. 47, 48. πρῶτος ἀνθρώπου ἐκ γῆς χεῖν, ὅς ὄχι κτλ. πῶτος καὶ ὁ χοῖνος Primus proinde homo Primâ suâ origine Pulvereus fuit.

XIII.

Haecenus de autore & materia Primi hominis proxima, sequitur tertio efformationis modus considerandus, qui exprimitur verbo 729 quod licet aliquando quamvis effectiorem, etiam eam, quâ quidquam ex nullâ Præexistente materiâ producitur, Esai. 45, 7. aliquando materiæ cuicunq; novam & certam formam indere significat, sensu tamen proprio figulis ex luto aut argilla Vasa figlina efformantibus, competit. Hinc 729 figulus Esai 42, 1. Verum quidquid de eo sit sanè non possum non maximoperè admirari, quomodo Iehova è merissimo pulvere formosam illam humani corporis structuram efformavit & extruxit. Captum namq; intellectus humani longissimo intervallo excedit, quomodo corpus humanum & tantæ concinnitatis, & ad tot tantasq; actiones obeundas aptum idoneumq; & quod nec injuriâ cæli, nec ulla temporis longinquitate, Si homo mandatum Dei non prævaricatus fuisset; ullum damnum sensisset, è merissimo pulvere compingi, conglutinari & constare potuerit. Iehovæ Sapientiam, hoc in opere, ut in alijs, plerisq; admiremur & veneremur oportet: quæ longè superabundantius, quàm nos nostro intellectu comprehendere possumus, facere Potis est, Eph. 3, 20. Et hic loci succinctè annotemus oportet encomia Iehovæ ob admirandam hominis formationem in monumentis θεόπνευστος adscripta Psal. 94, 1. An plantans aurem non audiet, aut formans oculum nonne videbit? Psal. 139, 2, 3, 4, 3. seqq. Tu Domine cognovisti sedere meum, & surgere

gere meum, intellexisti cogitationes meas è longinquo; iter meum & accubitum meum circumdedisti, & cunctarum viarum mearum peritus es, cum nondum esset sermo in lingua mea, Ecce o Domine nosti meipsum totum ante & retrò formasti me. *Esai. 29. 15, 16.* Væ abscondentibus in profundum à Iehova consilium, qui dum in tenebris sunt eorum opera, dicunt, vel cogitant: quis aspicit nos, & quis novit nos? O vos perversissimos homines! quasi lutum contra figulum cogitet, & dicat opus factori suo, non fecisti me; & figmentum dicat fictori suo: non intelligis. *Esai 45. 9.* Væ contradicenti fictori suo: numquid dicet lutum figulo suo quid facturum esses, cum ad opus istud tuum nullæ sint manus? *Esai. 64. 8.* Iehova, tu Pater noster es: & opus manus tuæ sumus &c. Quæ & alia hisce similia Scripturæ dicta valdè emphaticè deprædicant Iehovam à Primâ primi hominis efformatione. Atq; hac dicta sufficiant pro nostri instituti ratione de corporis primi hominis è terræ pulvere concinatione.

XIV.

Primi hominis causis, efficiente, materiali, nec non modo, quo formatus fuit, perfunctoriè insinuat & indigitatis, sequitur ut forma eius interna expendatur & consideretur. Quæ verò ea fuit, expressit Moses his phrasibus: *Gen. 2. 7. Et inspiravit Iehova Elobim in faciem eius spiraculum vitarum & fuit homo in animam viventem.* Hæc Spiritus sancti verba, quia primo intuitu videntur sub obscura, proinde quò fiant intellectu faciliora, dilucidantur oportet 1. quid nomine spiraculi vitarum, quod Iehova primo homini inspiravit, occurrit intelligendum. 2. Quid sit, spiraculum homini in faciem inspiratum esse. 3. Quid intelligendum veniat hac verborum formâ: hominem istâ spiraculi vitarum inspiratione factum esse in animam viventem.

B

XV, Pri-

XV.

Primò notandum est, quid nomine spiraculi vitarum intelligendum sit: certum est, ut reor, quod per spiraculum vitarum, designetur ipsa anima; Ratio est, partim quia anima virtute divinitus sibi indicatà verè vitas spirat, quod namque homo vivit, id totum immediatè acceptum refert animæ: partim etiam quia sacro codici valde frequens & familiare est, voce, $\pi\nu\psi$ animata exprimere, ut videre est Deut. 20, 16. Josuæ 11, 11, 14. Partim denique quia Spiritus sancti amanuentis Moscs rotundis verbis asserit, hominem hoc iplo vitarum spiraculo factum esse in animam viventem.

XVI.

Huic assertioni nostræ suffragantur, fidemq; facere & conciliare videntur, sequentia sacrae paginae dicta minimè obscura. Iob. 33, 4. Spiritus Iehovæ facit me, & spiraculum omnipotentis vivificavit me, Eccles. 12, 7. Revertatur pulvis in terram suam unde erat. Spiritus verò redeat ad Deum qui dedit illum Act. 17, 25. $\delta\ \theta\epsilon\omicron\varsigma\ \delta\iota\delta\omicron\varsigma\ \pi\acute{\alpha}\sigma\iota\ \zeta\omega\eta\nu\ \kappa\alpha\iota\ \pi\iota\theta\eta\nu\ \kappa\alpha\iota\ \pi\alpha\iota\tau\iota$. huic Spiritus sancti eloquijs qui fidem habet, vix inficiabitur, quin nomine spiraculi vitarum intelligatur ipsa anima, quæ immediatè dat $\zeta\omega\eta\nu\ \kappa\alpha\iota\ \pi\iota\theta\eta\nu$, quæq; erga stulo corporis pulveri redditi soluta & emancipata ad Deum redit:

XVII.

Nomine spiracuali intelligi debere animam hominis, supra citata S. Scripturae testimonia evidenter evincunt, sed quam ob causam anima nominetur spiraculum non singulariter vitæ, sed pluraliter vitarum, dicendum superest.

XVIII.

Arbitrantur quidam interpretum, id eo sine factum esse, ut ostenderetur, homini datas esse omnes vitæ naturalis species, nimirum vegetantem plantarum, sentientem brutorum, & ratiocinantem Angelorum. Ve.

XIX.

Verùm, licèt non invitus per concessionem largiar, divinitùs datam esse homini animam, quã & vegetaretur, & sentiret, & intelligeret, Unius enim specie substantiæ non nisi Una duntaxat forma esse potest. Phrasi tamen **רוח חיה** singulariter intelligi & insinuari omnes vitæ species, affirmans concedere haud audeo, hoc argumento fretus & suffultus: quia eadem phrasi utitur Spiritus Sanctus de quovis animali vivente, bruto pariter etiam rationali, quod **κατεκλύσθη** obrutum pessumivit, ut videre est Gen. 7, 22. Suorum proinde verborum optimus interpres censetur sacer scriptor Moses, qui spiraculum vitarum exponit animam viventem. Cui assertioni disertã & rotundã oratione suffragatur & calculum addit candidiorem Apostolus 1. Cor. 15, 14. **ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ὁ Ἄδαμ εἰς ψύχην ζῶσαν.** Qualis verò fuerit hæc anima, & quã ratione à brutorum anima discrepet, infra ex professò demonstrabitur.

XX.

Cæterùm, quo fine Jehova spiraculum hoc vitarum homini communicaverit inspirando, & non alio modo; interpretes non concordant. Patres antiquiores, Iustinus, Irenæus, Tertullianus, alijq; non pauci putant, secundam SS. **κιάδα** personam, quæ formã humanã cum patribus primi ævi crebrò conversata fuit, assumpto hominis **σχήματι** manibus suis lutum è terrã lumpisse, & ex eo corpus primi generis nostri parentis finxisse, & flatu spiraculum vitarum efformato corpori inspirasse. Verùm licèt hæc videantur piè dici, sed tamen absq; sacrae scripturæ auctoritate **λαοδογματικῶς** dicuntur. Is namq; ipse Deus & invisibilis & corporis expers, qui cœlum & terram, omni-que quæ in illis sunt, creavit, & ad cuius **εἰκόνα** homo crea-

tus est, corporis Adamici fuit formator, & huc digitum in-
tendit Zacharias Propheta 12, 1. *Hec dicit Dominus extendens
caelos, fundans terram, & formans Spiritum hominis in eo.* No-
bis autem certissimum est, Deum patrem, filium & Spiri-
tum Sanctum, unum illum verum Deum Coeli & terræ
creatorem esse, atq; hominem non ad solius filij duntaxat
sed individuæ illius Sacrosanctæ *ἑαδός* imaginem creatum
esse. Theodoretus adhibitæ insufflationis adducit aliam
causam, videlicet Deum voluisse hoc significare, tam facile
sibi fuisse creare primum generis nostri parentem, quàm
facile est homini cuiquam flatum ex ore suo emittere. Ve-
rùm meo quidem iudicio, præstat hic *ἐπέχειν*, quàm extra
Sacrae scripturæ dictamen quidquam certi temerè statuere,
& ea scrutari, quæ Deus nospiam in verbo suo nobis pate-
fecit. Hoc tamen duntaxat persuasissimum mihi habeo,
quod inspiratio illa nec potest, nec debet intelligi de actio-
ne aliqua corporea, quæ ministerio oris perficitur. Crassio-
ra namq; hæc sunt, quam ut Deo, qui merissimus ac simpli-
cissimus actus est, & sicut corporis, sic quoq; oris expertus
est, competere ac applicari queant. Non tamen arbitror
illum hallucinaturum, cui volupe fuerit asserere, spiraculum
hoc vitarum, donatum fuisse, per tenuem quendam hali-
tum, flatum, aut auram à Deo excitatam. Ratio probalis
est; partim quia Salvator insufflatione contulit Apostolis
Spiritum Sanctum Iohan. 20, 23. Per quem renovamur ad
imaginem divinam. Eph. 4, 24. Tit. 3, 5. Respiciens pro-
cul dubio ad modum, quo Deus usus est in inspiranda pri-
mo generis nostri parenti animâ, in quâ primitus præcipuè
refulsit imago Dei: Partim etiam quia Deo familiare fuit
in V. T. præsentiam suam indicaturo, aut stupenda opera
facturo, ventum, auram aut spiritum instar præludij cu-
jusdam, præmittere, ut videre est 1. Regum 16, 12. seqq. E-
ch. 37, 7, alijsq; sacri codicis locis. Hoc:

XXI.

Hoc spiraculum vitarum homini in faciem inspiratum esse, quidnam sit, fusiùs declaretur oportet. Omnes fermè orthodoxi interpretes hanc fovent sententiam, homini animam inspiratam esse in nares: *DN* namq; nasum & nares denotat. Rationem verò interpretes reddunt, propter quã Deus animã in nares præsertim inspiravit, rentur hanc esse: quia respiratio ceu infallibile vitæ *πνεύμα* *εὐ*, in naribus, utpotè externo respirationis instrumento peculiariter refulget. Quæ sanè ratio militaret & valeret, nisi jam non fieret mentio animæ brutæ, sed animæ hominis, quã intelligit; Cujus profectò operatio, tantum quã intelligens est, per nares minimè animadvertitur. Verisimile videtur, non hoc velle Spiritum Sanctum, quod spiraculum vitarum homini à Deo insufflatum sit per nares; sed hæc videtur esse Mosis scriptoris sententia: Deum propterea homini spiraculum vitarum inspirasse, ut ipsi in faciem esset, id est, unde palàm videre, judicare, & censere quis quiret, quisnam, qualis, quantiq; valoris & pretij homo existeret: ita ut phrasi *DN* non peculiariter indigitetur certa corporis humani pars integrans, nempe nares, per quas homini inspirata fuit anima, sed ut insinuetur & intelligatur potius finis, quem in insufflatione animæ Deus spectaverit. Confirmat & evincit hanc expositionem spiraculi illius proprium officium. Citra namque controversiam, ut autumo, verum est, animam ideo homini inspiratam esse, ut per eam, & ipsius actiones, innotescere ac inclarescere posset, quis, qualis, & quantæ præ alijs creaturis physicis nobilitatis & præstantiæ esset homo, isto spiraculo vitarum divinitus insignitus.

B 3

XXII.

XXII.

Ab hac interpretatione non aliena est phras̄is פָּנִים, quod litera פָּנִים causam finalem subinde significari nemo potest ire inficias. Quapropter, ut Jacob servisse dicitur Gen. 29, 18, 20. לְרַחֵל ob Rachelē, vel ut posset potiri Rachele: ita Deus inspiravit Adamo spiraculum vitarum פָּנִים in faciem, seu ut esset Adamo in faciem, è qua nimirum clarè videri & cognosci potest, quis & qualis esset Adam.

XXIII.

Supereſt, ut explicetur, quidnam sibi Spiritus Dei velit, dum ait, factum esse hominem in animam viventem. Quorum verborum sensus haud videtur obscurus. Corpus namque Adamicum truncus, inspirato verò jam spiraculo vitarum, incepit se movere, vitales, animales, & intellectuales actiones exerere, sentiendo, videndo, audiendo, gustando, olfaciendo, rationem prodere intelligendo, volendo, cogitando, iudicando, sermocinando. Nemo namq; inficiari potest ulla verisimilitudine, nomine animæ viventis intelligi, non duntaxat vegetantem, & sentientem, verùm etiam rationalem animam.

XXIV.

Homini namq; per spiraculum vitarum datam esse præ cæteris animalibus, quæ bruta sunt, facultatem intelligendi, volendi, cogitandi, loquendi, evidenter docet Moisaica historia. Siquidem ad hominem recens conditum & spiraculo vitarum vivificatum adducuntur omnis generis bruta animantia, ut singulorum generibus nomina natura ipsorum admussim congruentia & convenientia indat Gen. 2, 19. quippe quod abiq; adminiculo rationis, & certè singulari scientiæ lumine fieri haud potuit. Et iubetur homo abstinere ab usu arboris scientiæ boni & mali, ut Deo hoc pacto voluntarium adprobaret ac præstaret obsequium

quū Gen. 2. 16, 17. quod profectō absq; pleno liberi arbitrij usu facere non potuit. Homine proinde, inspirato jam corpori spiraculo vitarum factum esse in animam viventem, nihil aliud esse videtur, quā hominem esse animal vivens vitā vegetante, sentiente, & rationali, quandoquidem etiam hodierno die animadvertimus hęc esse spiraculi istius vitarum primitūs inspirati munia admittim cum sacris litteris concordantia. Atq; hęc dicta sufficiant de spiraculi vitarum, in animam viventem insufflatione.

XXV.

Eve primæ generis nostri matris è costâ Adami extractio porò sequitur perpenda & consideranda. Quæ his verbis à Mose proponitur & exprimitur Gen. 2, 18, 21, 22 & dixit Jehova Elohim: non est bonum, hominem esse solum: faciamus ei adjutorium, quod ipsi conveniat. Et cadere fecit Jehova Elohim super eum super Adamum & dormivit, & sumpsit unam è costis ejus: & clausit carnem pro eâ. Et edificavit Jehová Elohimo costam, quam acceperat de Adamo, in mulierem.

XXVI.

Insinuatur primò his verbis finis formatæ Evæ, nimirum, non esse bonum, hominem esse solum: faciendum proinde ipsi esse adjutorium.

XXVII.

Subtilibus disputationibus, quibus controversetur, cur non fuerit bonum homini, ut esset solus, consultò superledeo, quandequidem certum & planum est ex *συνεταρίας* contextus, respexisse Deum ad multiplicationem & propagationem humani generis per maris & fœminæ licitam & decentem conjunctionem.

XXVIII.

Quando namq; Deus adduxisset ad Adamum omnis generis animalia, nec inter ea invenisset adjutorium Ada-

mo

mo commodum & aptum, tunc demum subjungit Iehova: *Non est bonum, hominem esse solum?* insinuans non decere & congruere, ut solitarius homo relinqueretur, si homo non minus, quàm reliquæ animalis species, suam speciem per multiplicationem individuorum proseminare & propagare teneretur.

XXIX.

Proinde non absolutè & simpliciter asseritur: non est bonum, hominem esse solum: contrariaretur namque talis simplex & absoluta assertio, partim beatissimo hominum statui in futurâ vitâ, ubi homines erunt *ισάγγελοι*, nec locus erit conjugio Luc. 20, 36. Partim assertioni Apostolicæ, approbanti & deprædicanti vitam calibem & solitariam. 1 Cor. 7, 31, 32, seqq. Sed hæc Spiritus sancti loquutio: *non est bonum, hominem esse solum*; secundum quid & non simpliciter est intelligenda & accipienda, hoc significato: tunc temporis non fuit bonum, consultum & commodum, ut homo relinqueretur solus, si non minus ipse speciem suam, quàm aliæ animalis species, per multiplicationem individuorum conveniente modo propagare deberet.

XXX.

Cæterùm, curiosè hic disputare nolo cum curiosis quibusdam interpretibus, quid Deus sibi velit, cum dicit: *Faciam ei adjutorium* אֵלֶּיךָ אֲנִי אֵלֹהִים ante seu coram ipso. turissimum esse reor considerare antecedentia & consequentia textus Mosaiici, & nihil certius est, quàm istâ loquendi formulâ designari, hujusmodi Adamo adjungendum esse adjutorium, quod naturâ & specie ipsi simile, jugis, perpetuus & individuus socius sit. Hanc phræcos expositionem nobis supeditat ipse Dei Spiritus, quando adductâ jam ad Adamum Evâ, hæc profert verba: *Relinquet homo patrem suum & matrem*

uxorem suam & adheret uxori suae, & erunt Duo in carne una Gen. 2, 24.

XXXI.

Præterea verbis è cap. 2. Gen. v. 21, 22. allatis exprimitur modus extructionis Evæ. Afferit enim Dei Spiritus, *Jehovam cadere fecisse soporem super Adamum, & è latere dormientis Adami costam sumpsisse: deq; costâ istâ Evam formasse: & in locum costæ ablata carnem substituisse.* Moveatur hic non immeritò quæstio, qualis nam fuerit somnus, qui in Adamum irruisse asseritur?

XXXII.

Naturalem somnum non fuisse, vel inde constat, quia divinitus dicitur immissus, non verò à vaporibus è ventriculo in caput ascendentibus & somnum conciliare solitis ortus. Græci interpretes appellant *ἐκστασι*, quâ nimirum corripiti solent Prophetæ, dum ipsis Deus sua manifestat mysteria. Verùm vox Hebræa *חַמְדָּה* quam usurpat Moses, non *ἐκστασι* sed somnum gravem significat, ut videre est Gen. 15, 12. & 1. Sam. 16, 12. à radice *חַמַּד* sopore obrutus fuit. Unde etiam Aquila *καταφορῶν*, Symmachus verò *καρῶν* vocant, quæ dictiones significant somnum gravem, quasi lethargum. Multi hoc loco utuntur nomine *soporis*.

Hoc interim improbari non potest, quia Adamus in profundo isto somno luce quadam divina peculiariter illuminatus & Spiritu Prophetico repletus fuerit: quandoquidem evigilans dixit: hoc est os ex ossibus meis, & caro è carne meâ.

XXXIII.

Cur Deus voluerit ex Adamo dormiente potius quàm vigilante Evam formare, multi magis curiosè, quàm fructuosè, disputant, & conjectoriè nugantur. Sed nostrum non

C

est

est curiosè & otiosè inquirere in consilia & cogitationes Dei in verbo nobis nuspiam detectas. Acquiescamus ergò hic oportet in merà Dei *εὐδοκία* præsertim cum Deus nuspiam in verbo suo nobis revelavit, cur maluerit, ex Adamo dormiente, quàm vigilante fæminam formare.

XXXIV.

Materiam proximam, ex quâ Eva fuit efformata Moses exprimit voce *צלה*, quæ costam & Synecdochicè latus denotat. docere voluit Sacer scriptor Moses efformatam esse Evam è costâ Adami carne circumdatâ. Perspicuè hoc docuit Adam, conspectâ Evâ exclamans: *hoc est os ossibus meis, & caro de carne meâ.*

XXXV.

An verò costa ista, ex quâ formata est Prima generis nostri mater è dextro an sinistro latere desumpta sit? An fuerit una è costis veris an verò nothis? an necessaria fuerit hæc costa, an verò supervacanea, quandoquidem adhuc demonstrant Anatomici in utroq; latere fæmineo æquè ac in masculino duodenas costas? Sacra pagina non indicat. Has proinde argutias missas facimus, & curiosis illis hominibus verbo Dei non contentis & acquiescentibus discutiendas relinquimus. Pietatis & cælestis veritatis studiosis sufficit scire, Evam è costâ Adami conditam esse, refarcitâ subtractione costæ carne, quæ in ejus locum substituta fuit ad replendam vacuitatem, in qua succinctâ assertione in sacro codice expressè editâ tutiùs acquiescere gestio, quàm subtilibus, ne dicam inutilibus, questionibus in monumentis divinis nuspiam vel propositis vel decisis irritò conatu indulgere & operam impendere.

XXXVI.

Utriusq; primi generis nostri Parentis ad imaginem Dei creatio, jam porriò perpènda & penitiùs consideranda
sequi-

sequitur; quæ à Spiritu Sancto hæc verborum formâ Gen.
1. 27. proponitur & exprimitur: *Et creavit Deus hominem in
imagine suâ: in imagine Dei creavit eum: masculum & femi-
nam creavit eos:*

XXXVII.

Quid autem imago Dei sit, ad quam homo primitus
creatus est, ex ipsis vocabulis צֶלֶם & דְמוּת , quibus sacer
scriptor utitur, quodammodo innotescit. צֶלֶם enim est à ra-
dice ללצ adumbrare juxta quorundam interpretationem.
 דְמוּת à דמ assimilare, similem esse. Imago proinde
Dei ad quam homo creatus fuit, est similitudo, quâ ho-
mo creatorem suum referebat, atq; secundum modum
capacitatis suæ exprimebat.

XXXVIII.

In quo autem imago Dei, ad quam homo primitus
fuit creatus, constiterit, è verbo Dei discamus oportet.
Hoc verò qui justâ diligentiam consulit, piâ devotione per-
legit & perpendit, haud difficulter animadvertit & intel-
ligit, imaginem Dei, in homine primitus creato clarè re-
fulgentem & renitentem constitisse:

XXXIX.

Primo: in Dei, & rerum non duntaxat temporali-
um, sed imprimis ad æternam salutem ac beatitudinem
spectantium plena & perfecta (perfectiōne capacitati ho-
minis pro isto statu competente intellectâ) cognitione.

XL.

Secundo: in rectitudine & sanctimonia voluntatis,
qua idonea prompta ac expedita erat, sequi & exsequi id
quod mens ritè monstrabat affectandum, & justè impera-
bat faciendum.

XLI.

Tertio: in sensuum interiorum & exteriorum, nec

non membrorum prompta & expedita obedientia & obsequio ad sequendum & exequendum quodvis bonum, quod intellectus mens præscribat & voluntas appetebat.

XLII.

Quarto: in totius hominis *ἐπιθυμία* & immortalitate.

XLIII.

Quinto: in imperio & dominio in omnis generis animantia & universam terram indulto & concessio.

XLIV.

Sexto denique in vitâ formidinis periculis & mortis experie. Hac singula fufius ordine sunt explicanda & probanda.

XLV.

Primò: quod imago Dei, ad quam homo fuit creatus, consistit in Dei & rerum tam temporalium, quam ad æternam felicitatem spectantium plenâ & perfectâ cognitione, non pauca sunt, quæ id probant & evincunt.

XLVI.

In rerum naturalium notitia progressum suum probatum dedit Adam, partim nomina singulis animalis speciebus, naturæ ipsarum convenientia imponendo Gen. 2, 19. Partim miraculosum ortum Evæ indicando Gen. 2, 23.

XLVII.

Quâ verò excelluit Adam ad imaginem Dei efformatus rerum coelestium & supernaturalium peritiâ, perspicuis & expressis verbis docet Apostolus Col. 3, 10. hâc verborum formulâ describens hominis ad imaginem Dei redintegrationem: *Induite novum hominem, eum qui renovaturus est eis ἐπιθυμίαις, secundum imaginem ejus, qui creavit eum*: Quod si homo, ut restauretur & reparetur in eo Dei imago, renovari debet *eis ἐπιθυμίαις* quis ibit inficias, quin imago Dei, ad quam homo primitus factus, consisterit in Dei rerum.

rumque aeternam salutem concernentium certâ cog-
nitione.

XLVIII.

Secundò: quod imago Dei, ad quam homo fuit con-
ditus, ambitu suo quoq; comprehenderit rectitudinem &
sanctimoniam voluntatis, disertè & rotundè docet & com-
mostrat Apostolus Eph- 4, 24. his verbis usus: *Renovami-
ni & induite novum hominem qui secundum Deum creatus est in
justitiâ & sanctitate veritatis.* Hoc Apostolico pronunciato
quid vel dilucidius, vel efficacius dici potuit pro confir-
manda & stabilienda primo homini concreatâ justitiâ, &
verâ sanctitate non postrema imaginis divinæ parte.

XLIX.

Tertiò: Quod imago Dei, præter intellectus peritiam
& voluntatis rectitudinem ac sanctimoniam, etiam consti-
terit in omnium interiorum & exteriorum sensuum, sicut
etiam membrorum promptâ, paratâ & expeditâ obadien-
tiâ ad sequendum, & exsequendum quodvis bonum, quod
intellectus imperabat, & voluntas affectabat, non pauca
sunt monumentorum divinorum testimonia, quæ pro-
bant & demonstrant.

L.

De primis generis nostri Parentibus dicit Jehova,
Gen. 2. 15. *Nudi erant ambo & non Erubescabant.* Quæ verò
causa fuit, cur non Erubescabant? certè non alia datur
causa, meo quidem iudicio, quàm castitas & sensuum ex-
teriorumq; membrorum cum mentis & voluntatis recti-
tudine & sanctimonia amicissima concordia & conspira-
tio.

LI.

Huic nostræ Thesi ac assertioni fidem conciliant &
faciunt, hæc Spiritus Sancti verba: Rom. 12, 1, 2. seqq. Si-
stite corpora vestra hostiam viventem, Sanctam benepla-

centem Deo, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν, & ne configuramini
seculo huic, Sed transformamini renovatione mentis ve-
stra εἰς τὸ δοκιμάζειν ἡμᾶς quæ sit voluntas Dei bona, & be-
neplacens & perfecta. 1. Thes. 5, 25. ipse Deus pacis sancti-
ficet vos ὁλοπῶς & ὁλόκληρον ὑμῶν πνεῦμα, καὶ ἡ ψυχὴ καὶ
τὸ σῶμα αὐμ ἐμπῶς ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ τῆ-
ρηθείᾳ: Quæ & alia hujusmodi Spirit. s Sancti dicta quibus
renovatio nostra describitur, sufficienter docent, imagi-
nem Dei, præter alia omnium sensuum ac membrorum
dona & requisita obtinuisse promptam & expeditam ob-
edientiam, & congenitam pronitatem ad sequendum &
exsequendum quodvis bonum, quod intellectus impera-
bat & voluntas appetebat.

LII.

Quarto: Quod imago & similitudo Dei ad quam ho-
mo factus fuit, ambitu suo etiam comprehenderit totius
hominis ἀφθαρσίαν & immortalitatem, nemo inficiari po-
test, siquidem & Deus ipse Gen. 2, 17. minetur hominī
mortem, si interdicitæ arboris fructu vesceretur: Et sapiens
Sapient. 2, 25 rotundis verbis affirmat asseritq; hominem
creatum fuisse ἐν ἀφθαρσίᾳ. Apostolus disertâ oratione ait
Rom. 5, 12. Mortem per peccatum intrasse in mundum.
Nullo mentis acumine sit oportet, qui hinc non intelligit
hominem quoq; immortalitate, conditorem suum, utpote
ἀφθαρτον καὶ ἀθάνατον 1. Timoth. 1, 18, & cap. 6, 16. expres-
sisse & retulisse.

LIII.

Quinto: Quod homini ad imaginem Dei jam facto
dominatus & imperium in omnis generis animantia & uni-
versam terram, datum & concessum fuerit, manifestum est
ex textu Mosaico, & si hoc dominium non imaginis divinæ
pars est, tamen est saltem quoddam ejus consequens seu
con

consecrarium, Audiantur verba Mosis Gen. 1, 26. *Faciamus hominem in imagine nostra, ad similitudinem nostram, & domine- tur piscibus maris, & volatilibus caelorum, & jumentis, & domini- um exerceat in universam terram & omne reptile, quod reptat super terram.* Audiantur verba Apostoli 1. Cor. 11, 7. *Vir propter imperium in uxorem & familiam, est imago & gloria Dei.*

LIV.

Sextò: Non postrema imaginis divinae pars fuit, quod homo sine metu periculorum & mortis vivere potuit, gratiâ Dei fretus & contentus. Huic assertioni nostrae fi- des conciliatur partim ex eo, quod Eva omnis pavoris ex- pers cum serpente familiariter miscet sermones. Gen. 3, 1, 2, seqq. Partim etiam ex eo, quod imaginis divinae repara- tio in eo magna sui parte consistit, quod pavore periculo- rum & mortis liberati pacatam & tranquillam vivimus vi- tam Luc. 1, 74. Heb. 2, 15. Atq; hæc est brevis quadam i- maginis divinae delineatio, non ex scrutinio humanorum commentorum collecta, sed è divinorum monumentorum promptuario petita. Ubi accuratè observandum est, quod homo, sicut imaginem divinam, ita universam suam perfe- ctionem in λόγῳ Dei filio, obtinuit, adeo, ut tam diu ho- mini primitus ad imaginem Dei creato sua innocentia ef- set, integritas, & perfectio, quàm diu in unigenito Dei fi- lio, λόγῳ θεοῦ ἦν ἡ ἀρχὴ ἡ ἀσάλευτος & firmus subsi- steret.

LV.

Hanc nostram sententiam disertè confirmat Apосто- lus Col. 1, 15, 16, 17. hisce phrasibus usus: *Qui, λόγος filius Dei, est imago Dei invisibilis, & primogenitus omnis rei creata. Nam per eum condita sunt omnia, quæ in caelo sunt, & quæ in ter- rã, sive dominia, sive imperia sive potestates: Omnia per eum, & in eum condita sunt. Et ipse ante omnia, & omnia per eum consi- stunt.*

sunt. Quidquid proinde primus homo obtinuit integri-
 tatis & perfectionis, illud totum habuit in filio Dei, *πρω-
 τότυπος πωτος κτιστας*, & per quem & in quem cuncta creata
 sunt, & in quo consistunt. Atq; hæc pauca de imagine
 & similitudine Dei, ad quam homo creatus fuit, hoc tem-
 pore & loco dicta sufficient. *Sauul Fulgent. lib 2 ad
 Monimū C 24 Dng omnia hominū opera sive bona sive*

Soli Deo honor, Laus, & gloria in secula

*matu ppi nullis seculis terminanda, ut: Sed sola
 bona pdeplmavit.*

An deus sit causa peccati?

Deus quidem ab aeterno prospexit
 omnia peccata q̄ futura erant
 ab hominib; quib; seculis
 infinita erant q̄ seculis
 se extendit. *q̄ seculis
 hinc p̄sentia
 totū fuerit*
 An vno conuicta
 ne ac p̄destinatio
 Sicut Dng ab aeterno
 futura erant non tu
 stinuit ut fierent ac p̄inde, p̄cipio sive p̄te
 uā dei sunt hinc p̄ se
 p̄actia circa peccata & actiones malas. unde
 August. lib 4 p̄cept. C. 20 ait: p̄destinatio sive p̄uen-
 ua nō nō p̄t, p̄mpta. eē sive p̄destinatio p̄fecta.
 Et in libro 3. de Anima at siḡ origina C. 7. p̄
 seculis dei peccatores p̄uoluit non facit. Et lib 3
 de lib. arb. C. 4. Dng omnia quorū ipse auctor est
 p̄te nec tu omni q̄ p̄te ipse auctor est. quorum
 a. nō p̄ auctor, eorū insuly est auctor. Et Saui.

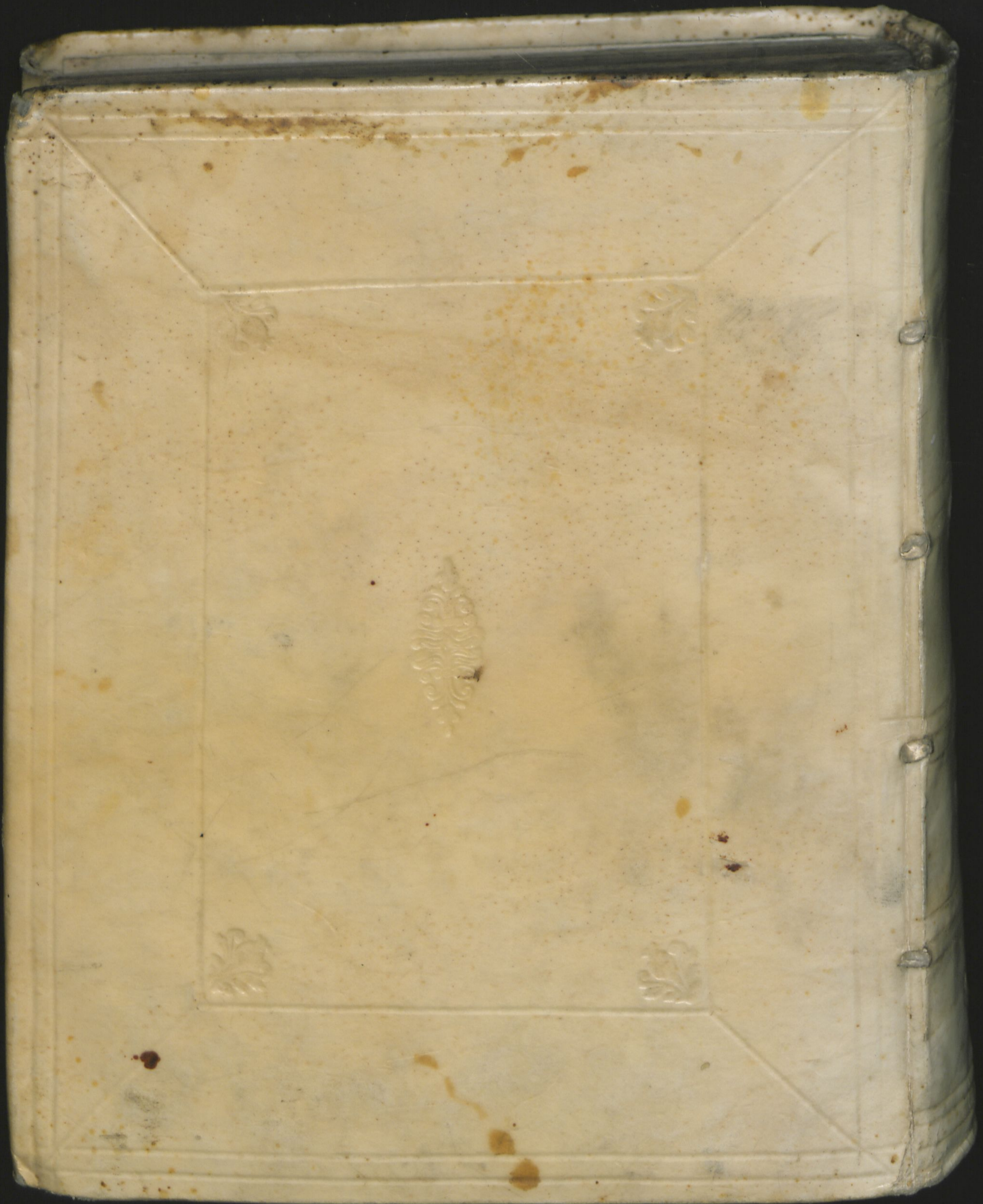

Inhouse # 3

VD AR ✓

D. 3

In Nomine Sacrosanctæ & Individuæ Triadæ

DISPUTATIO THEOLOGICA

De

imorum ge-

tum formatio-

e perfectionis statu in-

è considerato ; in Spe-

ad quam primi-

diti.

ee Spiritus Sancti gratiâ

a Academia Upsaliensi

probante

D E

STALENO

ore ord. pub.

E N T E

NIS STALENO.

entilanda submittitur

21. Octobris Anni 1647.

horis ab 7. Matutinis.

Luc 11, 35. Σκόπε οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκοτῆ ἔσιν.

Johan. 12, 36. Ἔως τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς

ἵνα υἱοὶ φωτός γένηθε, Ἔς.

U B S A L I Æ,

Imprimebat ESCHILLUS MATTHIÆ.

